

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بندرعباس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
رشته: معارف اسلامی گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

تطبيق قانون مالیات با احکام فقهی

استاد راهنما:

دکتر محمد نجاتی

استاد مشاور:

دکتر سارا ادیبی سده

نگارنده:

عادل حیدری

بهار ۱۴۰۲

السلامة للجميع

تاییدیه هیات داوران جلسه دفاع

از این پایان نامه در تاریخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۴ با حضور اساتید راهنما، مشاور، داور در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس با موفقیت دفاع به عمل آمد و مورد تایید قرار گرفت .

نام و نام خانوادگی دانشجو: **عادل حیدری**

رشته: **معارف اسلامی** گرایش: **فقه و مبانی حقوق اسلامی**

عنوان پایان نامه: **تطبیق قانون مالیات با احکام فقهی**

تاریخ دفاع: ۱۴۰۲/۰۲/۲۴

هیئت داوران:

ردیف	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱-	دکتر محمد نجاتی		
۲-	دکتر سارا ادیبی سده		
۳-	دکتر مصطفی عامری سیاهویی		

دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس

تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب **عادل حیدری** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته / دکترای حرفه ای / دکترای تخصصی در رشته معارف اسلامی گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی که در تاریخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۴ از پایان نامه / رساله خود تحت عنوان "**تطبیق قانون مالیات با احکام فقهی**" با کسب نمره ۱۷ و درجه خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

(۱) این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

(۲) این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی : **عادل حیدری**

تاریخ و امضاء :

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادانجویان و اعضاء هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسن، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن منافع کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نهد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و امتثال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برانست: التزام به برانست جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینده.

تقدیم به:

این پایان نامه را با کمال افتخار تقدیم می‌کنم به آمان که نفس‌های خیرشان و دعای پر اثرشان را هم

را هموار ساخت.

سپاسگزاری:

خداوندم را سپاس می‌گویم سپاسی بی‌انتها که یاریم کرد تا این پایان نامه را به اتمام و انجام رسانم از استاد فرزانه و

فہیم دکتر محمد نجفی به عنوان استاد راهنما سپاسگزارم کہ ہموارہ در این راہ پرفراز و نشیب صورتانہ بندہ را از الطاف

و انوار دانش خود بہرہ مند ساختند، کمال تشکر را دارم با بزرگواری مراد این مهم یاری نمودند.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده	۱
مقدمه	۲
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱-۱- بیان مسئله	۷
۱-۱-۱- فلسفه تشریح خمس و زکات و انفال	۹
۱-۱-۲- فلسفه تشریح مالیات‌های حکومتی	۱۰
۱-۱-۳- فلسفه تشریح مالیات‌های حکومتی در رابطه با فلسفه تشریح خمس و زکات	۱۲
۱-۱-۴- ساختار مالیات حکومتی	۱۳
۱-۱-۵- جایگزین شدن خمس و زکات با مالیات‌های حکومتی	۱۳
۱-۱-۶- مالیات‌های حکومتی: مشروعیت یا عدم مشروعیت؟	۱۴
۱-۱-۷- ادله فقهی و تأمین هزینه‌های دولت	۱۸
۱-۱-۸- سیاست‌های کلی نظام بخش مالی (مصوبه مورخه ۱۳۸۳/۱۰/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام)	۲۷
۱-۱-۹- جایگاه مالیات در اسلام	۲۹
۱-۱-۱۰- انواع مالیات در نظام مالیاتی اسلام	۳۱
۱-۱-۱۱- مبنای پرداخت‌های مالی در اسلام	۳۴
۱-۱-۱۱-۱- نظرات ارائه شده در مورد مبنای پرداخت مالیات	۳۴
۱-۱-۱۲- اهمیت مفهوم مالیات بر درآمد	۳۵
۱-۲- ضرورت و اهمیت پژوهش	۳۶

- ۳-۱- اهداف تحقیق ۳۸
- ۱-۳-۱- اهداف کلی ۳۸
- ۲-۳-۱- اهداف ویژه تحقیق ۳۹
- ۴-۱- سؤال‌های ویژه تحقیق ۴۰
- ۵-۱- تعریف واژه‌ها و اصطلاحات ۴۱

فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیقاتی

- ۱-۲- مقدمه ۴۸
- ۲-۲- تاریخچه مالیات در ایران ۴۹
- ۱-۲-۲- تاریخچه مالیات ۵۰
- ۱-۱-۲-۲- خمس در عصر پیامبر ۵۱
- ۲-۱-۲-۲- خمس در دوران خلفا ۵۱
- ۳-۲- تعریف مفاهیم مالیات از دیدگاه کارشناسان اقتصادی ۵۲
- ۱-۳-۲- ویژگی مشترک تعاریف مالیات ۵۴
- ۴-۲- تعریف مالیات اسلامی ۵۵
- ۱-۴-۲- ویژگی تعریف مالیات اسلامی ۵۵
- ۵-۲- اهداف اخذ مالیات ۵۶
- ۱-۵-۲- مقدمه ۵۶
- ۲-۵-۲- چگونگی و شیوه دریافت مالیات ۵۹
- ۳-۵-۲- سخن امام علی (ع) درباره اهمیت خراج ۶۰
- ۴-۵-۲- شیوه دریافت مالیات پس از حکومت علوی ۶۱
- ۵-۵-۲- اخذ و مصرف مالیات در دوره حضور ائمه (۴۰-۲۶۰ ه.ق) ۶۲

- ۶۳ ۶-۵-۲- اخذ و مصرف خمس در دوره غیبت
- ۶۵ ۶-۲- فلسفه تشریح مالیات‌های ثابت
- ۶۵ ۱-۶-۲- تأمین اجتماعی
- ۶۵ ۲-۶-۲- مواسات میان مسلمین
- ۶۶ ۳-۶-۲- قرب به خداوند
- ۶۷ ۴-۶-۲- حفظ اموال
- ۶۷ ۵-۶-۲- رشد و نمو مال
- ۶۷ ۶-۶-۲- منبع مالی دولت
- ۶۸ ۷-۲- اصول یک نظام مالیاتی مطلوب
- ۶۸ ۱-۷-۲- اصل عدالت و برابری
- ۶۸ ۲-۷-۲- اصل معین و مشخص بودن
- ۶۹ ۳-۷-۲- اصل سهولت یا سهل الوصول بودن
- ۶۹ ۴-۷-۲- اصل صرفه‌جویی
- ۷۰ ۸-۲- مقایسه مالیات با عوارض
- ۷۱ ۱-۸-۲- مشکل لغوی
- ۷۱ ۲-۸-۲- ضابطه عوارض
- ۷۲ ۳-۸-۲- رژیم حقوقی عوارض
- ۷۲ ۹-۲- درآمدهای غیر مالیاتی در نظام
- ۷۳ ۱-۹-۲- درآمد منابع طبیعی
- ۷۴ ۱-۱-۹-۲- مفهوم انفال
- ۷۴ ۲-۱-۹-۲- غنیمت

۷۴ ۲-۹-۱-۳- فیء
۷۵ ۲-۹-۱-۴- انفال
۷۷ ۲-۱۰-۱-۱۰- مدیریت منابع طبیعی در صدر اسلام
۷۷ ۲-۱۰-۱-۱- روش بهره‌برداری
۷۷ ۲-۱۰-۱-۱- مشارکت
۷۹ ۲-۱۰-۲- اصول حاکم بر کیفیت بهره‌برداری
۸۰ ۲-۱۰-۱-۲- اصل عدالت
۸۰ ۲-۱۰-۲-۲- اصل کارایی
۸۱ ۲-۱۰-۳- اصل تعادل محیط‌زیست
۸۱ ۲-۱۱-۱۱- درآمدهای مردمی
۸۲ ۲-۱۱-۱-۱- منابع عمده درآمدهای مردمی
۸۲ ۲-۱۱-۱-۱- وقف
۸۳ ۲-۱۱-۲-۱- انفاق
۸۴ ۲-۱۱-۳-۱- فروش کالاها و خدمات دولتی به بخش خصوصی
۸۵ ۲-۱۲-۱۲- تطبیق خمس در غنیمت
۸۸ ۲-۱۳-۱۳- مقدمه
۸۹ ۲-۱۴-۱۴- اهمیت موضوع
۹۰ ۲-۱۵-۱۵- پیشینه بحث
۹۱ ۲-۱۶-۱۶- بررسی پایان‌نامه‌ها
۹۲ ۲-۱۷-۱۷- بررسی مقاله‌ها
۹۳ ۲-۱۷-۱۷- نتیجه

۹۴ ۱۹-۲- پیشنهاد پژوهنده

فصل سوم: منابع مالیاتی از دیدگاه فقه اسلام

۹۶ مقدمه

۹۷ ۱-۳- منابع مالی در اختیار دولت

۹۷ ۱-۱-۳- مالیات‌های اسلامی

۹۷ ۱-۱-۱-۳- انواع مالیات‌های اسلامی

۱۰۸ ۲-۱-۳- مشترکات

۱۰۹ ۳-۱-۳- اراضی مفتوحه

۱۰۹ ۲-۳- مالیات‌های غیرثابت (متغیر)

۱۱۰ ۳-۳- ویژگی‌ها مالیات‌های اسلامی

۱۱۲ ۴-۳- تنظیم روابط اقتصادی

۱۱۳ ۵-۳- فلسفه تشریح و جایگاه خمس در اقتصاد اسلامی

۱۱۳ ۱-۵-۳- مقدمه

۱۱۵ ۲-۵-۳- تعریف خمس از نظر لغوی و اصطلاحی

۱۱۸ ۳-۵-۳- تعاریف با رویکرد مالیاتی خمس

۱۲۰ ۴-۵-۳- آیه خمس: (خمس در قرآن)

۱۲۱ ۵-۵-۳- نگاهی دقیق‌تر به آیه خمس

۱۲۲ ۶-۵-۳- خمس در روایات

۱۲۲ ۷-۵-۳- نگرش مالیاتی به خمس

۱۲۳ ۸-۵-۳- دلایل رویکرد مالیاتی خمس

۱۲۴ ۱-۸-۵-۳- آیه خمس

- ۱۲۶..... ۲-۸-۵-۳- روایات
- ۱۳۱..... ۳-۸-۵-۳- سیرهٔ متشرعه
- ۱۳۲..... ۴-۸-۵-۳- فلسفهٔ تشریح خمس
- ۱۳۴..... ۶-۳- اختلاف در تعداد سهام خمس
- ۱۳۶..... ۷-۳- بررسی دیدگاه اهل سنت دربارهٔ خمس
- ۱۳۷..... ۸-۳- نتیجه

فصل چهارم: احکام و مقررات مالیات

- ۱۴۰..... ۱-۴- موارد زکات
- ۱۴۰..... ۱-۱-۴- شرایط کسانی که باید زکات بپردازند
- ۱۴۱..... ۲-۱-۴- راه‌های مصرف زکات
- ۱۴۱..... ۳-۱-۴- شرایط مستحقان زکات
- ۱۴۲..... ۴-۱-۴- احکام زکات دربارهٔ سادات
- ۱۴۴..... ۲-۴- احکام خمس
- ۱۴۴..... ۱-۲-۴- آنچه خمس آن واجب است
- ۱۴۵..... ۲-۲-۴- مواردی که خمس آن واجب نیست
- ۱۴۶..... ۳-۲-۴- راه‌های مصرف خمس
- ۱۴۸..... ۳-۴- استفتائات مقام معظم رهبری
- ۱۴۸..... ۱-۳-۴- نحوهٔ محاسبهٔ خمس
- ۱۴۹..... ۲-۳-۴- نحوهٔ تعیین سال مالی
- ۱۵۰..... ۳-۳-۴- سهم سادات و انتساب به آنان
- ۱۵۲..... ۴-۳-۴- خمس از دیدگاه قرآن

- ۱۵۴ ۴-۳-۵- خمس از نظر روایات
- ۱۵۶ ۴-۳-۶- خمس از چه چیزهایی واجب است
- ۱۶۰ ۴-۴-۴- منابع مالی بیت‌المال
- ۱۶۰ ۴-۴-۱- انفال
- ۱۶۰ ۴-۴-۲- خمس
- ۱۶۲ ۴-۴-۳- زکات
- ۱۶۳ ۴-۴-۴- جزیه
- ۱۶۳ ۴-۴-۵- خراج
- ۱۶۴ ۴-۴-۶- مصرف بیت‌المال
- ۱۶۶ ۴-۵-۵- موارد مصرف خمس
- ۱۶۹ ۴-۶-۶- خمس از نگاه تَسَنُّن و تَشِیْع
- ۱۷۰ ۴-۷-۷- مشترکات شیعه و سنی در موارد خمس
- ۱۷۰ ۴-۷-۱- غنایم جنگی
- ۱۷۰ ۴-۷-۲- معادن
- ۱۷۱ ۴-۷-۳- گنج یا دفینه
- ۱۷۲ ۴-۷-۴- حرام بودن زکات بر سادات
- ۱۷۳ ۴-۷-۵- اشتراک در تقسیم
- ۱۷۵ ۴-۸-۸- بررسی قوانین مالیات بر ارزش افزوده
- ۱۷۹ ۴-۹-۹- مالیات گریزی
- ۱۷۹ ۴-۹-۱- تعریف فرار مالیاتی
- ۱۷۹ ۴-۹-۲- فرق بین فرار مالیاتی و اجتناب از مالیات:

۱۸۰ ۳-۹-۴- راه‌های فرار از مالیات:

۱۸۱ ۴-۹-۴- آثار اقتصادی و اجتماعی فرار مالیاتی

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۸۵ ۱-۵- نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۱۸۹ ۲-۵- پیشنهادات

۱۹۳ منابع و مآخذ

۲۰۱ Abstract

فهرست شکل

صفحه	عنوان
۶۹	شکل شماره ۱-۲- اصول یک نظام مالیاتی مطلوب

چکیده

این تحقیق به مقوله مالیات و تطبیق آن با احکام فقهی می‌پردازد. اهمیت مالیات در تأمین هزینه‌های دولت و کارکرد ابزار سیاست مالی آن در اقتصاد و کمبود مقدار خمس و زکات با توجه به خروج بعضی از موارد زکات و گسترش وظایف دولت، اقتصاد اسلامی را به‌ویژه بر اساس فقه شیعه با مشروعیت وضع مالیات‌های حکومتی مواجه ساخته است. بررسی وظایف دولت در صدر اسلام و مقایسه آن با وظایف دولت امروزی، نشانگر رشد وظایف دولت در عصر حاضر به‌ویژه بر اساس دیدگاه دولت رفاه را دارد. مالیات‌ها همیشه از منابع مالی مهم دولت‌ها بوده و بر حسب نوع دولت و نیاز آن نرخ مالیات تفاوت داشته است. مالیات واژه عربی است که در زبان فارسی به معانی باج و خراج، حاصل و محصول به کار می‌رود. این واژه جمع مالیه به معنای چیزی است که به دارایی و اموال تعلق دارد. مالیات در اصطلاح، سهمی است که به‌موجب اصل تعاون ملی و بر اساس مقررات شهروندان موظفند از ثروت و درآمد خود، به‌منظور تأمین هزینه‌های عمومی و حفظ منابع اقتصادی یا سیاسی و اجتماعی کشور به قدر و توانایی خود به دولت بدهند تا دولت در هر موردی که مصلحت بداند مصرف کند. مالیات بر دو گونه است: ۱- مالیات‌های اولی (ثابت)؛ مالیات‌هایی هستند که نسبت به مقدار، مورد وضع یا مجموع آنها را دین اسلام مشخص کرده است، مانند خمس و زکات یا (مالیات‌های شرعی)؛ ۲ مالیات‌های ثانوی (متغیر) یا مالیات‌های حکومتی؛ آن دسته از دریافت‌هایی که حاکم اسلامی، بر اساس مصلحت مسلمانان در شرایط خاصی به‌طور موقت وضع می‌کند، این‌گونه مالیات‌ها می‌توانند یا به‌طور مستقیم مانند مالیات بر حقوق کارمندان دولت یا به‌طور غیرمستقیم مانند افزایش قیمت کالا باشد. امروزه که در عصر غیبت به سر می‌بریم، افزون بر مالیات‌های ثابت اسلامی یعنی خمس و زکات، مردم مالیات‌های دیگری نیز تحت عنوان مالیات‌های متغیر یا حکومتی به دولت می‌پردازند که از نظر احکام و مقررات تابع وضع جامعه می‌باشد که اختیار وضع آنها به عهده حاکم اسلامی است.

کلمات کلیدی: تطبیق، قانون مالیات، احکام، فقهی.

«الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا محمد وآله الطاهرين»

موضوع مورد بحث: تطبیق قانون مالیات با احکام فقهی می‌باشد.

در نظام‌های مالی، هدف از وضع و وصول مالیات، تأمین مخارج عمومی و سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی و توزیع دوباره امکانات و درآمد است. هدف پایانی مخارج دولت و سرمایه‌گذاری‌های کلان و ملی نیز بهبود و توزیع به نفع گروه‌های کم‌درآمد جامعه است. دولت با استفاده از ابزار مالیاتی، ضریب امنیت عمومی را بالا می‌برد و محیطی مناسب کار و زندگی را به نفع همه گروه‌ها و افراد جامعه فراهم می‌آورد.

در نظام مالی اسلام، منابع و امکانات بسیاری وجود دارد که از آنها می‌توان برای تحقق عدالت و برابری در رفاه اجتماعی استفاده کرد. دستور پرداخت زکات، خمس، خراج و صدقات برای توزیع دوباره درآمد و بهبود سطح زندگی‌هاست و یکی از بااهمیت‌ترین راه‌های تأمین هزینه‌های دولت‌ها، جمع‌آوری و وصول انواع مالیات‌هاست. صاحب‌نظران اقتصاد و توسعه معتقدند که درآمدهای مالیاتی در راستای تأمین هزینه‌های دولت‌ها شرایط نامطلوب اقتصادی جامعه را بهبود می‌بخشد. در نوشتارها و مباحث متعددی که طی سال‌های اخیر پیرامون مالیات مطرح گردیده است، در مواردی به مسائل مربوط به سیاست مالیاتی پرداخته شده است.

ساختار مالیاتی هر کشوری علی‌القاعده بر پایه ملاحظات سیاست‌گذاران نسبت به اهداف کلی دولت از یک سو و واقعیات زندگی اقتصادی اجتماعی کشور از سوی دیگر استوار است. از همین رو، در نظام اقتصادی اسلام، هیچ‌گاه عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه را هزینه دست‌یابی به نرخ رشد بالاتر

قرار نمی‌دهند؛ بلکه رشدی که متضمن عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه‌تر ثروت در میان جامعه باشد دنبال می‌شود.

بررسی حقوق بودجه‌ای نشان می‌دهد که موضوع اساسی علم مالیه در چارچوب بودجه عبارت است از معین کردن مخارج دولت و تأمین توزیع این مخارج؛ وقتی تصمیم به انجام مخارجی گرفته شد باید آنها را پرداخت. دولت با توسل به مالیات، باید پول لازم را برای پرداخت هزینه‌هایی که به عهده گرفته است، تهیه کند و چون مالیات قسمت مهم دریافت‌های دولت را تشکیل می‌دهد، چنین به دست می‌آید که بررسی مالیات وسیله عادی توزیع هزینه‌های دولتی بین افراد است. بر همین اساس، نظام مالیاتی موردنظر اسلام، در جهت توسعه و رشد منابع انسانی عمل می‌کند و برنامه‌هایی را مدنظر دارد که به توسعه و پرورش شخصیت و منش، تحصیل و آموزش برای ایجاد توانایی‌های انجام فعالیت‌های مفید، ارتقای دانش و پژوهش، برای مشارکت خلاق مردم منتهی می‌شود.

حاکمیت اسلامی در ایران می‌طلبد که آموزه‌های اسلام نسبت به هزینه و درآمد دولت مشخص شود تا بر اساس آن مقایسه‌ای بین آنچه که هست که باید صورت گیرد، به عمل آید از این رو موضوع فوق مورد پژوهش قرار گرفت. در این پژوهش تلاش عمده بر این بوده است که دیدگاه اسلام در مورد درآمد مالیاتی که یکی از چالش‌های نظام اقتصادی ایران است، موردتوجه قرار گیرد.

در نظام مالی اسلامی، همانند سایر نظام‌ها، ابزارهایی استفاده می‌شود که مهم‌ترین آنها پول و بازار مالی است، در این نظام واسطه‌های مالی بر اساس مقررات و چارچوب‌های حقوقی که فقه اسلامی به آن پرداخته است وظایف خود را انجام می‌دهند. بر همین اساس یکی از مسائل پراهمیت، جایگاه فقه و روش اجتهاد است که ما را در دستیابی به مکتب اقتصادی یاری می‌دهد؛ زیرا دانشمند دینی (فقیه) تنها از این طریق می‌تواند احکام اسلامی را استنباط و با توجه به آنها و آیات، روایات، مفاهیم

مبنایی و شناخت اصول و ارزش‌ها، مکتب اقتصادی را تبیین کند، از این رو آشنایی با مبانی فقهی اقتصاد اسلامی در بررسی مسائل اقتصادی، برای بهره‌گیری در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها ضروری است.

این پژوهش ضمن بررسی و مطالعه قانون مالیات کشور و تطبیق با آن با احکام فقهی به بررسی بعضی از درآمدهای مالیاتی در نظام اسلامی پرداخته شده است.

به طور کلی عبارت مالیات از جهات زیادی مهم و درخور تحقیق است که در این پایان‌نامه که در ۵ فصل تدوین شده، این مهم مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است.

فصل اول: کلیات که به صورت یک مقدمه به بیان مسئله، اهمیت و ضرورت پژوهش، اهداف پژوهش، پرسش‌های پژوهش و تعاریف واژه‌ها و اصطلاحات پرداخته شده است.

در فصل دوم: که مربوط است به ادبیات و پیشینه تحقیق در این فصل به تاریخچه مالیات، و خمس در دوره پیامبر (ص) و خلفا، تعاریف مالیات و ویژگی آن و اهداف اخذ مالیات، شیوه اخذ مالیات پس از حکومت علوی، دوره غیبت و دوره ائمه، فلسفه تشریح مالیات، اصول نظام مالیاتی، و مقایسه مالیات با عوارض، درآمدهای غیر مالیاتی و تطبیق خمس با غنیمت در ادبیات تحقیق پرداخته شده و در بخش دوم که مربوط است به پیشینه تحقیقاتی به بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌هایی که در مورد مالیات است، پرداخته شده است.

در فصل سوم: منابع مالیاتی از دیدگاه فقه اسلام مورد بررسی قرار گرفته است که در این فصل منابع مالی در اختیار دولت، مالیات‌های غیرثابت (متغیر) ویژگی‌ها مالیات‌های اسلامی، تنظیم روابط اقتصادی، فلسفه تشریح و جایگاه خمس در اقتصاد اسلامی، خمس و رویکرد مالیاتی آن، اختلاف در تعداد سهام خمس، بررسی دیدگاه اهل سنت درباره خمس مورد بررسی قرار گرفته است.